

Lausunto: Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen

Oikeusministeriö on pyytänyt Finanssivalvonnan lausuntoa maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisestä koskevasta arviomuistiosta. Erityisesti tarkoituksena on ollut selvittää, olisiko maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikoja mahdollista lyhentää jo ennen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönottoa sekä arvioida, mitä vaikutuksia säilytysaikojen lyhentämisellä olisi luotonantajien mahdollisuuksiin arvioida kuluttajan ja muiden velallisten luottokelpoisuus ja sitä kautta siihen, myönnetäänkö luotto ja mihin hintaan.

Finanssivalvonta toteaa, että sillä on ollut ennen lausuntokierrosta mahdollisuus kommentoida arviomuistiota, ja osa sen kommenteista on jo otettu huomioon asian valmistelussa. Finanssivalvonta lausuu asiassa seuraavaa.

Pankkien käytännöt luottoriskihallinnan näkökulmasta

Maksuhäiriömerkintä selittää vahvasti asiakkaan luottoriskiä. Pankit ovat yleisesti (kokemukseen perustuen) linjanneet, että henkilöä, jolla on vanhakin maksuhäiriömerkintä, ei tulisi luotottaa korkean luottoriskin takia. Tästä johtuen luottolaitokset hylkäävät yleensä kategorisesti yksityishenkilöiden luottihakemukset, mikäli henkilöllä on nykyisten säilytysaikojen mukainen julkinen maksuhäiriömerkintä riippumatta siitä, kuinka vanha merkintä on ja riippumatta siitä onko esim. velka poismaksettu vai ei. Toisaalta korkeaa riskiä voidaan myös kattaa korkeammalla hinnoittelulla, mikäli luotto myönnetään henkilölle, jolla on maksuhäiriömerkintä.

Yleisesti maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämisen vaikutuksista pankkien luottoriskien hallintaan

Yksityishenkilöiden maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentäminen johtaisi siihen, että pankit tekisivät aiempaa heikompilaatuisia luottopäätöksiä. Tällöin riskinä on, että

- ongelmaluottojen ja luottotappioiden määrät kasvaisivat,
- pankit joutuisivat nostamaan luottojensa hintaa asiakkaille kompensoidakseen riskitason kasvua ja
- heikompilaatuisten luottopäätösten ja siitä johtuvan riskitason nousun myötä jotkut asiakkaat, jotka nyt saavat luottoa, eivät välttämättä saisi sitä jatkossa.

Luottorekistereistä saatava tieto on välttämätöntä, jotta luottoriskiä voidaan mitata luotettavasti koko luoton elinkaaren ajan. Luoton seurannassa uudet ulkoiset maksuhäiriömerkinnät voivat viedä asiakkaan maksukyvyttömäksi tai ne voivat huonontaa asiakkaan luottoluokitusta. Tämä on tärkeä osa luottoriskin ja vakavaraisuuden hallintaa.

Yhteenvetona mitä pidemmältä ajalta maksuhäiriötietoja on saatavilla, sitä tarkemmin luottoriskejä voidaan hallita.

**Erityisesti sisäisten luottoluokitusten menetelmää (IRB¹) sovelta-
vien pankkien vaatimuksista**

Pankin vakavaraisuuslaskennassa käytettävää mallinnusmenetelmää varten IRB-pankin edellytetään maksukyvyttömyyden todennäköisyyden (PD²) pitkän aikavälin riskitason määrittämistä varten käyttävän vähintään viiden vuoden aineistoa. Tässä tarkoituksessa aineistosta ei ole pääteltävissä yksittäisten henkilöiden tiedot. Vaatimus aineiston pituudesta on määrätty vakavaraisuusasetuksen artiklassa 180(1)(h) ja määräys koskee sekä henkilö- että yritysasiakkaita. Hyvin suuri osa suomalaispankkien luottokannasta henkilöasiakkaille on IRB-menetelmää käyttävistä pankeista. Koska ulkoisesta luottorekisteristä tuleva tieto maksuhäiriöistä on yksi epävarman takaisinmaksun viite, tulisi siitä saada tietoa mahdollisimman pitkältä ajalta, jotta mallinnustarkoitusta varten takautuvasti muodostettu maksukyvyttömyystieto on mahdollisimman tarkka koko ajanjaksolta mallin riskitason määrittämisessä. PD-mallissa voi olla myös selittävänä muuttujana ulkoinen maksuhäiriötieto, jolloin myös mallin syötetietojen tarkkuuden näkökulmasta ajanjakson pituudella on merkitystä, jotta malli olisi mahdollisimman suorituskykyinen. Usein pankit käyttävät mallinnustarkoitukseen omista asiakkaista kerättyä aineistoa, mutta esimerkiksi uuden asiakasryhmän mallintamista varten pankille voi tulla tarve hankkia ulkoista aineistoa.

Jos maksuhäiriötietojen säilytysaikoihin tulee muutoksia, olisi tärkeää, että uudistuksella ei puututa pankkien omaan oikeuteen säilyttää omien asiakkaidensa maksukäyttämistietoja ml. ulkoiset maksuhäiriötiedot mallinnustarkoitusta varten. IRB-menetelmää soveltavilta pankeilta edellytetään vakavaraisuusasetuksen 144(1)(d) ja 176 artiklojen mukaan IRB-menetelmää koskevien tietojen keräämistä ja säilyttämistä. Tappio-osuuden (LGD³) mallintamista varten pankin pitää säilyttää täydelliset historiatiedot, joten maksukyvyttömyyden tunnistamisen kriteerinä käytetty ulkoinen luottohäiriömerkintä on välttämätön säilyttää.

Muuta

Maksuhäiriömerkintöjen säilytysaikojen lyhentämistä voisi olla syytä arvioida uudelleen positiivisen luottotietorekisterin käyttöönoton yhteydessä, jonka myötä luotonmyöntäjillä on aiempaa enemmän tietoa luotonhakijan luottokelpoisuuden arviointiin.

FINANSSIVALVONTA

Jyri Helenius
apulaisjohtajaTorsten Groschup
johtava riskiasiantuntija

¹ internal ratings-based approach² probability of default³ loss given default